

Oude huizen in de Rhenense binnenstad en hun bewoners

Herberg De Koning van Denemarken en de Rhenense familie

De Rhoter/Rooder/Roder

Henk P. Deys, Ad J. de Jong en Arnold Ph. de Rooder

In de reeks over de geschiedenis van oude huizen in de Rhenense binnenstad willen we dit keer de oude herberg De Koning van Denemarken voor het voetlicht brengen. Een en ander sluit aan bij het lopende onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis van de stad Rhenen. Bij de stadswording in de 13e eeuw werden door de toenmalige leenheren percelen grond vrijgegeven voor bebouwing met huizen. Toen later deze huizen vrije allodiale (zonder leenverplichting) goederen werden behielden de oorspronkelijke grondeigenaren het recht om een jaarlijkse tijns (grondrente) te innen.

Deze tijnsverplichting bleef nog lang voortbestaan. Bij transporten van de tijnsplichtige bebouwde percelen werden er speciale tijnsbrieven opgesteld, die verleden werden voor het stadsgerecht. Vaak ging het om zeer kleine bedragen, 'stuiwerwerk', en waren de kosten voor het opstellen van de tijnsbrief dusdanig hoog dat ze in geen verhouding stonden tot de jaarlijkse opbrengst aan tijns gelden. Deze tijnsverplichtingen werden dan ook later veelal afgekocht.

Er waren in vroeger tijd tenminste drie herbergen in Rhenen waar jaarlijks de te innen tijnsen moesten worden afgedragen, zoals De Koning van Denemarken, vlakbij de Westpoort gelegen, De Moriaen bij de Markt en De Bonte Koe, gelegen aan het oosteinde van de Visscherstraat. Deze herbergen heetten daarom ook wel zadelhofstad of zitplaats. Zo werden de jaarlijkse tijns gelden van een complex tijns goederen van leden van het geslacht Van Rhenen geïnd in de herberg De Koning van Denemarken, waarvan de geschiedenis hierna wordt beschreven.

Voorts komt in dit verband ook de Rhenense familie De Rhoter/Rooder/Roder ter sprake; Rhenenaren met deze familienamen blijken alle af te stammen van een Gerhard Rudolph Rothert. Deze was in 1755 te Osnabrück (Duitsland) geboren en trouwde in 1778 met de uit Achterberg afkomstige Neeltje Cornelissen van Dijk.

Kadastrale kaart met de situatie rond herberg De Koning van Denemarken in 1832

Christiaan II van Denemarken (1481-1559), geschilderd door Michel Sittow; Christiaan II van Denemarken met Dyveke Sigbritsdochter (1490-1517), een romantisch schilderij van Vilhelm Rosenstrand uit 1885

HERKOMST VAN DE NAAM 'DE KONING VAN DENEMARKEN'

De herberg dankt haar naam aan het volgende.

Koning Christiaan II (1481-1559) was van 1506 tot 1512 onderkoning van Noorwegen, waar hij te Bergen de Hollandse Dyveke leerde kennen. Zij was een dochter van de herbergierster Sigbrit. Dyveke kreeg als zijn maitresse grote invloed op zijn regeringsbeleid. Christiaan II werd in 1513 door de Rijksraden gekozen tot Koning van Denemarken, Noorwegen en Zweden. Toen deze Dyveke in 1517 stierf, be-

Een vroege afbeelding van Het Hof met links De Koning van Denemarken (fotocoll. H.P. Deys)

schuldigde Sigbrit de vijanden van de koning ervan dat ze haar vergiftigd hadden.

In 1523 volgde een opstand, die hem dwong de wijk te nemen naar de landen van zijn zwager Karel V (broer van zijn gemalin Elisabeth). Hij kwam in 1523 in Veere (Zeeland) aan land en vestigde zich met zijn gezin en Sigbrit te Lier in Brabant.

Alhoewel hij reeds in 1521 een bezoek aan de Nederlanden heeft gebracht, zou hij op één van zijn zwerftochten in 1531 vertoefd hebben in een 'Herberg in het centrum van de Stad Rhenen'. Hetzelfde jaar ging hij terug naar Denemarken, waar hij werd opgepakt en in een gevangenis werd gezet. Hij werd ziek en stierf in gevangenschap te Kalundborg op 25 januari 1559. De herberg waar de koning te Rhenen had vertoefd kreeg later de naam 'De Koning van Denemarken'.

Hierna volgt de bewoningsgeschiedenis van deze oude Rhenense herberg, die bij de beschietingen in de meidagen van 1940 geheel verloren is gegaan. Het perceel waarop de herberg had gestaan werd door de gemeente Rhenen onteigend en de toenmalige eigenaar Hendrik de Roder liet verderop tegenover de Veerweg een nieuw café-biljart met achterzaal en vergader-ruimte bouwen. Bij de oude Koning van Denemarken hoorde tevens een stalling met daarboven een zaal, welk gebouw in de volksmond ook wel 'Het Klooster' werd genoemd; hierin vestigde zich later het garagebedrijf 'De Rother'. Ook hier duiken de namen De Roder en De Rother op, reden waarom we ook nader aandacht willen geven aan de geschiedenis van deze oorspronkelijk uit Duitsland afkomstige familie.

Een De Rother had ooit het garagebedrijf van de familie Van der Horst, verderop richting de Bergpoort gelegen, overgenomen. De geschiedenis van het pand van garage Van der Horst kwam reeds aan de orde in een eerder artikel in Oud Rhenen, het meinumner 2016, p. 21 e.v..

Een De Rother had ooit het garagebedrijf van de familie Van der Horst, verderop richting de Bergpoort gelegen, overgenomen. De geschiedenis van het pand van garage Van der Horst kwam reeds aan de orde in een eerder artikel in Oud Rhenen, het meinumner 2016, p. 21 e.v..

Gezicht door de Westpoort met daarachter de stal van De Koning van Denemarken. De diligence onderhield een dienst tussen Utrecht en Arnhem. (Gijsbert Baars c. 1833)

Gezicht door de Westpoort. Links is het hoge dak zichtbaar van De Koning van Denemarken, aan de overzijde rechts de stal, later de z.g. Zaal van Altena. (Andreas Schelfhout ca. 1820)

DE BEWONINGSGESCHIEDENIS VAN DE HERBERG DE KONING VAN DENEMARKE

In het noordwestelijk gedeelte van de stad Rhenen en ten westen en ten noorden lagen vanouds in de Middeleeuwen de tijnsgoederen van de familie Van Hemert, die reeds in een tijnsakte van 1401 worden genoemd. Deze tijnsgoederen gingen later over op de familie Van Rhenen en de tijnsverplichtingen werden deels afgekocht. Zo lezen we in een akte uit 1515 dat Johan van Rhenen tijnsgoederen heeft geërfd van Arent Bor van Hemert. Interessant is in dit verband een gerechtelijke akte die gaat over de overdracht van 'een gerecht derde part van een huijsinge, stallinge, schuer, backhuys, mestvaelt, met alle sijn appendentie en 't geene daerinne aert- ende nagelvast is, staende in de Lange Heyrstraet alhier binnen Rhenen, alwaer de Koninck van Denemarcken uijthangt,sijnde dese huijsinge de sadelhofstadt ofte sitplaets van Jor. Jacob van Rhenen's erfgenamen, als tinsheren om aldaer hare jaerl. tinsen te ontfangen, soo van dit huys, als andere binnen Rhenen an daer buyten'. Men neemt aan dat dit huis en erf, later De Koning van

Zegel van schepen Johan Toll uit 1642 (charterverzameling OAR, regest no. 135)

Denemarken geheten, ooit vanaf midden 14^e eeuw een centraal punt was van het tijnsgoederencomplex van de Van Hemerts. Deze tijnsgoederen waren ooit afkomstig van de abdij Deutz. De ontvangst van

de jaarlijkse tijnsen ging dus later over op de erfgenamen van Jacob van Rhenen, leden van de familie Vonk van Lienden. In transporten verleden voor het gerecht van de Marsch worden stukken betrekking hebbende op de bezittingen van deze families Van Rhenen en Vonk van Lienden genoemd, waarvan niet bekend is waar die gebleven zijn. Er zijn aanwijzingen dat deze uiteindelijk in het archief van de familie Van Asch van Wijk op Prattenburg terecht zijn gekomen, maar daar is een dossier, dat in de inventaris aldaar genoemd wordt, spoorloos verdwenen. Dit bleek bij een lopende herinventarisatie van dit familiearchief dat zich op kasteel Prattenburg bevindt. In de transporten van na midden 18^e eeuw wordt de 'De Koning van Denemarken' niet meer als zadelhofstad genoemd. Wat er toen nog aan tijnsen te incasseren viel geschiedde vanuit het huis Tollenburg in de Marsch.

In 1831 is de herberg verbouwd tot een hotel, waarbij omliggende huizen lijken te zijn samengevoegd.

Het hotel stond op de hoek van het Frederik van de Paltshofen de Kloostersteeg. Een onderzoek door W. van Iterson in 1923 wees uit dat zich onder

Grafzerk in de Cunerakerk met familiewapens van Jan Aelbertsz Toll en Aeltgen Rijckensdr.

het gebouw drie onderling verbonden oude kelders bevonden, een bewijs dat het huis in de loop der tijden was vergroot ten koste van aangrenzende percelen. In 1940 liep de tuin ervan nog door tot de plaats waar vroeger de noordelijke stadsmuur had gestaan. In de meidagen van 1940 ging het gebouw in vlammen op.

De herberg De Koning van Denemarken, einde 18^e eeuw met huisnummer 12, kreeg in 1832 een kadastraalnummer F276.

Hieronder volgt wat we tot nu toe in de archieven (RHC ZOU te Wijk bij Duurstede) hebben kunnen vinden over de bewoningsgeschiedenis van deze herberg, die in de 19^e eeuw tot een groter hotel is uitgebouwd.

17^e EEUW

In het begin van de 17^e eeuw was De Koning van Denemarken in bezit van de familie Toll; zo wordt een Johan Toll in 1656 genoemd als *weert in de Coninck van Denemarcken*. In 1665 blijkt een Jan Toll, burger van de stad Rhenen, geld schuldig te zijn aan de heer Jacob Casembroot, *heer van Heymersteyn*, en sluit een hypotheek af van 4000 gulden met als onderpand *een huysinge, stallingh ende schuijrt en erff aen de Voorstraaet daer de Koning van Denemarken uijthangt*; kennelijk woont hij er ook met zijn gezin. In de haardsteden kohieren van 1665 echter wordt Josua Sanderus genoemd als *eygenaer van de Coninck van Denemarcken* en wordt aangeslagen voor 12 haardsteden. Misschien is hij slechts tijdelijk eigenaar geweest, want hij blijkt in 1674 ten huize van Jan Willemsz van Gheijn, eveneens een herbergier, te wonen. Dit was vermoedelijk de herberg De Frisse Roemer in de Kruisstraat. Jan Willemsz van Gheijn had deze herberg in 1671 gekocht van de erfgenamen De Kemp. Jan Willemsz van Gheijn wordt genoemd

Zegel van Elisabeth van Gestel uit 1713 (OAR Inv.No. 901)

als schepen, kameraar, substituut schout en pachter op de impost van drank. Hij trouwde in 1653 met Geertruijt Joosten van Segen (Zegen) en in 1678 met Maria Klock, weduwe van Antoni van Brinck. Maria Klock, weduwe van Jan van Gheijn, in leven schepen, verkoopt in

1685 *een huysinge in de Cruisstraet daer den frissche Roemer wthanght*, in 1671 gekocht van de erfgenamen van Mr. Jan de Kemp, advocaat bij het Hof te Utrecht. In 1669 was het echtpaar Van Gheijn/Van Zegen eigenaar van een huis De Ster met bakkerij op de oosthoek van de Kruisstraat.

In de 16^e eeuw komen we te Rhenen al leden van de familie Toll tegen in belangrijke posities, zoals in 1586 Johan Toll, overleden ca. 1610/11 als rentmeester van het Agnietenconvent en in 1588 als secretaris; deze was getrouwd met Antonia van Dam, overleden juli 1640, dochter van Willem van Dam en Maria Freys. Voorts was er een Jan Aelbertsz Toll gehuwd met Aeltke Rijksdr.; van dit echtpaar bevindt zich nog een graf in de Cunerakerk met hun familiewapens.

Een Johan Toll wordt in 1588 genoemd als lid van het Heilig Sacramentsgilde; in 1608 worden eveneens Johan Toll en Antonia van Dam genoemd als leden van dit gilde.

Jan Toll, geboren te Rhenen ca. 1598, was schepen te Rhenen en eigenaar van het logement De Koning van Denemarken; hij trouwde op 12-6-1636 als weduwnaar van Maria Gordon te Rhenen met Judith Smid(t)s, j.d. van Gemund, wonende te Utrecht.

In 1681 blijkt De Koning van Denemarken nog in bezit van de erfgenamen Toll en wordt de herberg verhuurd aan Petronella van Roijen en Sr. Antoni Scheffer. De familie wordt daarbij vertegenwoordigd door Sr. Jacobus Boll; deze was als j.m. van Utrecht in 1672 getrouwd met Maria Margaretha Toll, weduwe van Geurt van der Son; later trouwt hij als weduwnaar in 1685 met Maria Weijland, die te Nijmegen woonde. Er waren voorts nog een Johanna Toll, gehuwd met een kunstschilder Johannes van Thiell te Utrecht, en een Helena Toll gehuwd met een Johan Bor.

Johan Bor wordt weduwnaar van Helena van Toll genoemd en Johanna Toll is inmiddels weduwe van Johannes van Tiel als de herberg De Koning van Denemarken in 1691 door de erfgenamen Toll en hun vertegenwoordigers verkocht wordt aan Cornelis Huijbertsz van Brouwhorst. Maria Weijland, weduwe Boll, blijkt in 1704 nog als hospita in De Koning van Denemarken te wonen. De genoemde Jan Toll bezat een stuk grond op de hoek van de Bantuinweg en de Nieuwe Veenendaalseweg. Later is hier de Tollekamp op gebouwd, vandaar de naam.

18^e EEUW

Op 24-9-1708 verkopen de erfgenamen van Cornelis Huberds, zijn broer Rijk Huberds gehuwd met Merrighje Jans en de kinderen van twee andere broers, Willem en Jan Huberds, *De Coninck van Denemarcken* aan Peter Golens en diens huisvrouw Lijsbet van Gestel. De weduwe Boll had er tot dat jaar gewoond, maar daarna gingen de nieuwe eigenaren er zelf wonen. Dit heeft niet lang geduurd, want op 28-3-1710 verkopen Peter Golens en Elisabeth van Gestel *De Coninck van Denemarcken* aan Sr. Pieter Ambergh, gehuwd

De achtergevel van het koetshuis tegenover De Koning van Denemarken. Marie Puijk en haar zootje Theo uit de Kruisstraat (fotocol. H.P. Deys)

met Meesgen van Ossenbergh.

Peter Go(o)lens en Elisabeth van Gestel waren uit Brabant afkomstig; op 4-3-1693 hadden ze te Nieuwkuijck een zoon Cornelius laten dopen.

In het Oud Archief van Rhenen bevindt zich een zegel van Elisabeth van Gestel te Breda d.d. 23-11-1713.

Tot circa 1742 wordt in de huis- en haardstedegeldenkokeren schepen Ambergh genoemd als eigenaar en gebruiker van De Koning van Denemarken en wordt net als de vorige eigenaren aangeslagen voor 22-10-0, 22 gulden en 10 stuivers (voor 12 haardsteden) en behoorde daarmee tot de hoogst aangeslagen panden te Rhenen in de 18^e eeuw.

Op 12-9-1742 loopt er een proces tussen de erfgenamen van het echtpaar Ambergh/Ossenbergh contra Hendrik Henssen en wordt besloten tot decretoire verkoop; de

Het Hof met midden rechts 'De Koning van Denemarken', links midden de sigarenfabriek 'La Mercatura' en links aan de overzijde 'Het Klooster'

herberg wordt dan publiekelijk verkocht en wordt omschreven als *seekere huijsinge en herberge cum annexis genaemt De Koning van Denemarken staende en geleege binnen deese stad in de Lange Heerestraat...neffens een groot wagenhuys gelegen over de voorn. huijsinge*. Het geheel wordt uiteindelijk verkocht voor vijftienhonderd zes en vijftig gulden.

De nieuwe eigenaar en gebruiker wordt notaris Johan Boon, gehuwd met Maria Vermeulen, die het geheel op 19-5-1759 verkopen aan gerechtsbode Johan Moll. Deze Jan Mol(1) is driemaal getrouwd geweest; hij tr.(1) Rhenen 5-5-1737 met Angeniet van Dolderen, tr.(2) Rhenen 30-4-1747 Gosewijna van ter Weij, j.d. van Zoelen wonende te Rhenen, overleden in 1751, en tr.(3) Rhenen 13-2-1757 Margaretha van Someren (Summeren), weduwe van Jan Vinck, geboren te Tiel, wonende aan de Grebbe.

Margrieta van Sum(m)eren overlijdt in 1794. Jan Moll is eigenaar en gebruiker in de periode 1759-1775; in de twee jaar daarna is de gebruiker Pieter Leliveld. Bij de verkoop in 1759 wordt de stalling tegenover De Koning van Denemarken beschreven als *'een groote plijsterschuur staende voor de gemelde huijsinge van ouds genaamd Het Klooster, met den Hoff gelegen annex voorz schuur met pompen, kribben, ruijffels en zes paardenbakken'*.

In de periode 1778-1793 is de weduwe van Jan Mol eigenaar en blijft de gebruiker Pieter Leliveld.

In 1784 wordt Sr. Pieter van Leliveld *casteyleyn in De Koning van Denemarken* genoemd. Deze is in 1798 kort eigenaar. Daarna wordt op 23-10-1804 Hendrik van Hees, gehuwd met Geertruij van Dorsten, eigenaar en gebruiker (uitbater).

19^e EEUW EN DAARNA

Hendrik van Hees en Geertruij van Dorsten transporteren het geheel op 23-10-1804 aan Geurt van Tuijl, die in Aalst was geboren en die op 17-1-1796 te Lienden trouwde met Aartje Vonk, die aan de Grebbe woonde.

In 1809 is Geurt van Tuijl 50 jaar († 1813), op nr. 12 herbergier en genoemd als zijnde gehuwd met Aartje Vonk. Bewoners zijn dan de 58-jarige Casper Jansen († 1814), gehuwd met Willemina van Laar en Zeger van Tuijl, gehuwd met Anna van Maare, en de moeder van Casper, Constantia Flinskes.

In 1812 vinden wij slechts Geurt van Tuijl op Heerenstraat 12.

Het jaar 1813 gaf een somber beeld van

Bartus van Altena (1861-1937), hier in de Heerenstraat (foto B. Ramspek 1911)

PERIODE VAN DOLDEREN

Het is 1830 en we hebben enige jaren moeten overslaan, maar we treffen dan een iets florissantere beeld aan in de herberg, op Heerenstraat A12. De herbergier is dan de van oorsprong bouwman zijnde Willem van Dolderen, weduwnaar van Aartje Vonk. Zij waren in 1814 getrouwd; Aartje was weduwe van Geurt van Thuijl en stierf in 1823. Willem heette eigenlijk Willem Jaspersen, de 'vader' heette Aalbert Jaspersen. Willem overleed in 1850 80 jr oud. Willem woonde in de herberg met zijn zoon Albertus, 2 dienstknechten en 2 dienstmaagden. Voorts was er een tijdelijke(?) inwoner: de 'stads Medisch Doctor' weduwnaar Gerard Everard van der Zandt met zijn dochter Elisabeth. Interessant is dat hij eerst (1813, met een 'middelmatige praktijk') een eind verderop in de Heerenstraat inwoonde, maar al snel (vóór 1842) een groot perceel (F272-275) aankocht op de oostelijke hoek van de Kloostersteeg en de Heerenstraat. Hij heeft er niet in gewoond. Het werd verkocht in 1837 aan Assen Moses van der Horst, koopman, die het weer doorverkocht aan de rentenier Jacobus Coenraads (Zwolle), waarna het in 1842 overging

de situatie. Voor nummer A12, De Koning van Denemarken, staat geadministreerd: Geurt van Thuijl, kroeghouder, tapper, een armoedig huisgezin. De zaken waren toen kennelijk niet optimaal, maar het was dan ook een rumoerige tijd.

naar J.C.A. van der Meer van Kuffeler, die er uiteindelijk de eerste sigarenfabriek in Rhenen stichtte: La Mercatura. We zijn Willem trouwens in 1819 reeds eerder als kastelein tegengekomen, en wel in 1814 als getuige in een proces. In 1840 is het beroep van Willem logementhouder. Zoon Aalbert (1818) is dan inmiddels getrouwd met Aaltje van Berkhorst uit Renswoude en zij hebben in 1836 een dochter Aartje gekregen. Ook wonen er nog een dienstknecht en een dienstmeid. Dokter Van der Zandt is vertrokken. In de jaren 1850 vindt een vernummering plaats van Heerenstraat 12 naar nr. 3 en is de weduwnaar Gerard van Altena de hoofdbewoner.

PERIODE VAN ALTENA

Gerard van Altena was geen eigenaar, dat was de minderjarige Aartje van Dolderen, die in de herberg woonde met Albertus van Altena. In 1855 trouwde Albertus van Altena (23 jr, zoon van Bartholomeus van Altena en Roelofje van Berkhorst, met Aartje van Dolderen (19 jr), dochter van Aalbert van Dolderen en Aaltje van Berkhorst. Albertus neemt het bedrijf over in 1871 en wordt er de kastelein tot zijn overlijden in 1892. Rond 1886 en 1892 hebben aanzienlijke verbouwingen plaatsgevonden, waardoor

de kadastrale belastbare waarde omhoogschoot van 90, via 325 naar 586 gulden. Toen is kennelijk de voorgevel zodanig gevormd,

Bartus van Altena ca. 1910 (fotocol. H.P. Deys)

zoals we deze van de prentbriefkaarten kennen. Aartje overlijdt in 1908 en haar zoon Bartholomeus (1861) en haar 36-jarige dochter Bernardina (1878) nemen het bedrijf over. Bartholomeus was hier de logementhouder. In die jaren was het hotel bekend om de notariële veilingen die

Opname vanaf de Cuneratoren voor 1940 en in 1940 met onder andere de verwoeste De Koning van Denemarken

er gehouden werden, zowel van vastgoed als van partijen eikenhakhout ten behoeve van de vele bakkers in de stad. Bartholomeus van Altena heeft tot midden jaren 1930 met zijn zuster Aartje in zijn horecabedrijf gestaan. Hij bleef ongetrouwd en is in 1937 in Amersfoort overleden. Het bedrijf werd na enkele jaren overgenomen door Hendrik de Roder, die daarvoor het 'Café Juliana' aan de Heerenstraat (hoek Koningstraat) beheerde en later 'Café Centraal', een hotel aan de Heerenstraat met om de hoek een bioscoopzaal in de Kruisstraat.

PERIODE DE RODER

Hendrik de Roder, geboren Rhenen 31-1-1891, overleden Rhenen 8-8-1964 (zie later Genealogie De Roder) was sigarenfabrikant, later hotelier van de historische herberg De Koning van Denemarken.

Zoals hierboven reeds aan de orde kwam, was De Koning van Denemarken vroeger een zadelhofstad (zitplaats), waar de jaarlijks te innen tijsen (grondrentes) moesten worden gebracht.

Te Achterberg bestond vanouds een gerecht van 'Dijkers', een complex boerderijtjes gelegen aan de Dijk met een eigen gerecht, de 'markgenoten', terug te voeren op het gezamenlijk beheer van meentgronden, de weidegronden in Achterberg.

De mark van de Gebuurten van den Dijk ontstond in 1315 en werd opgeheven eind 1955. De vergaderingen van de 'Dijkers' vonden de laatste decennia elk jaar op Vastenavond in De Koning van Denemarken plaats.

Hendrik de Roder kocht aanvankelijk in 1930 het perceel waarin Hölzenspies zijn dassenfabriek had. Het perceel lag aan de Heerenstraat en de Kruisstraat. Het aan de Heerenstraat gelegen gedeelte van het perceel werd (bouwvergunning 1925) verbouwd tot Café Centraal en het fabrieksdeel aan de Kruisstraat werd verbouwd tot bioscoopzaal, maar deze zaal werd al gauw verbouwd tot winkelhuis. In 1932 werd een stukje van 16 m² aan de gemeente verkocht, waardoor de voorgevel iets naar binnen kon worden geplaatst, hetgeen in het gemeentelijk plan was opgenomen. De Heerenstraat moest breder worden en dit is ook gebeurd met enkele andere percelen aan de noordzijde van de Heerenstraat. Het gehele L-vormige pand werd in mei 1940 verwoest en de resten gingen na onteigening over naar de Gemeente.

Wat betreft de eigenaren van De Koning van Denemarken zien we tussen de perioden Bartholomeus van Altena en Hendrik de Roder enkele kortdurende fasen met verschillende eigenaren en het geeft de indruk dat er in die periode sprake is geweest van speculatieve aankopen. Het is niet mo-

gelijk hier een sluitende reeks van hotelhouders te beschrijven, slechts de eigenaren zijn via het kadaster op te sporen. Vanaf 1930 zijn dat Jacobus Johan en Wilhelm Jacob Storm uit Rotterdam, in 1931 Cornelis Hoiting (hotelhouder), via een veiling in 1933 is eigenaar geweest Dirk Wijnand van Voorthuysen (hotelhouder, een bekende horecaman die ook de stationsrestaurant van de tram (NBM) beheerde), in 1938 Aart Udo cs. (koffiehuishouder) en nog in 1938 Hendrik Gerrit Hendrikszoon van Schuppen (fabrikant en koopman, Renkum). Wat de bedoeling van deze personen is geweest en wie als uitbaters hebben gefungeerd is niet uit archieven op te maken. In elk geval heeft Hendrik de Roder, koffiehuishouder, in 1939 als laatste het beroemde hotel overgenomen. Hij heeft er niet lang van genoten, want in mei 1940 werd

De familiewapens De Rothe volgens Rietstap, voorkomend te Houten, De Rhotert volgens A.P. de Kleuver en Rothert, volgens Deutsches Geschlechterbuch, later de families De Rhoter, Rooder of Roder te Rhenen

alles door onze oosterburen in puin geschoten.

In 1937 was het noordwestelijk deel van De Koning van Denemarken afgebroken om plaats te maken voor een schietbaan. De vergunning voor deze overdekte schietbaan was in 1937 aangevraagd door T.A. en J. Deen, voorzitter en waarnemend secretaris der Burgerwacht afd. Rhenen. Op de kadastrale veldtekening ervan staat 'namens de Schietvereniging Rhenen'. Zowel schietbaan als het hotel gingen in mei 1940 geheel teloor.

Na de capitulatie, in de periode van de Wederopbouw, moest De Roder een nieuw bedrijf stichten en hij kreeg een perceel toegewezen op de hoek van de Kruisstraat en de (nieuwe) Fred. v.d. Paltshof. Hij wilde hier niet aan, hij vond het te groot en te modern worden. Op die plaats is toen het hotel van Hendrik Laheij, 'Het Wapen van Hardenbroek' gekomen. De Roder bleef liever in zijn noodgebouw. Het is niet geheel duidelijk hoe de bouw van de nieuwe Koning van Denemarken is verlopen. In 1948 heeft A.A. van Ommen een 'café met woonruimte en woning' ontworpen, terwijl De Roder eind 1948 slechts vergunning kreeg voor 'een kleine woning, die grenst aan het

Het Hof met links 'het Klooster', achter de bomen De Koning van Denemarken, 1905 (fotocol. H.P. Deys)

later te herbouwen café met woonhuis'. Toen was hiervoor nog Rijksgoedkeuring vereist. Toch zien we bij het Kadaster pas in december 1949 op het beoogde terrein onderaan het Kon. Elisabethplantsoen tegelijk de woning, met oostelijk ertegenaan het L-vormig restaurant verschijnen. Eind 1954 kreeg De Roder, op dezelfde bestektekening als die van 1948, vergunning voor 'het verbouwen van een zaal', de verlenging van de achterzaal. Het Kadaster geeft pas in 1964 aan dat er een uitbreiding heeft plaatsgevonden. Het is in typische Delftse Schoolstijl gebouwd. Daarna hebben nog verschillende verbouwingen en uitbreidingen plaatsgevonden.

Na Hendrik de Roder heeft Leonardus Niemandsvdriet er van 1964 tot 1967 gewerkt. Hij werd in juli 1967 opgevolgd door Arris van Soest uit Zeist. In 1994 werd het bedrijf gekocht door de familie Storm en in maart 1995 opende Erwin

Het Hof omstreeks 1908 (fotocol. H.P. Deys)

Storm zijn horecabedrijf. Mede dankzij het ruime terras en een ruime zaal achterin is het weer een levendige onderneming geworden.

LARENSE SCHILDERS

Het hotel was ook bekend bij een groep Larense schilders zoals Ferdinand Hart Nibbrig, die een prachtig schilderij van de Rhenense veerpont met bekende Rhenense personen schilderde (Achter Berg en Rijn 690). Voorts noemen wij Co Breman, Hendrik Jan Wolter en David Schulman, die er in 1910 trouwde met de Rhenense Marie le Cavalier. De schilder Willem Bastiaan Tholen verbleef zelfs langere tijd in het hotel, want hij had een zieke vrouw die verpleegd werd in het ziekenhuis in Arnhem. Zo

kon hij gemakkelijk met de tram naar Arnhem heen en weer reizen. Bekend is dat de groep kunstenaars zich in de sociëteit vermaakte met enkele gezeten burgers van de stad door het spelen van een schimmenspel (ABR 720), waarbij uit karton gesneden poppen als wajangpoppen op een scherm werden geprojecteerd. Onder deze poppen was er ook een die Bartho van Altena voorstelde, maar deze deed iets te neerbuigend tegenover twee niet nader geïdentificeerde gasten. Toen hij in deze karikatuur zichzelf herkende, was hij zó boos dat hij die avond subiet de tent sloot.

DE STALHOUDERIJ

De Commanderij van de Ridderlijke Duitse Orde aan de Hof is in 1636 door Koningin Elisabeth, de weduwe van de Winterkoning Frederik V van de Palts, voor f 2000,= aangekocht. In 1681 is het doorverkocht aan 'de prins van Oranje', waarna het rond 1741 in handen van de toenmalige eigenaar van De Koning van Denemarken is gekomen. De daar dan staande stal is omstreeks 1880 afgebroken, waarna er ten behoeve van de herberg aan de overzijde een koetshuis met stallen voor in de plaats is gekomen. Deze stalhouderij, dus tegenover De Koning van Denemarken, werd in 1882 gebouwd door Albertus van Altena op grond die reeds in zijn bezit was. De schuur F268 werd afgebroken en op het resterende terrein F267 kwam het kolossale gebouw tot stand. Het gebouw werd in de volksmond vroeger ook wel 'Het Klooster' genoemd en heeft vele doelen gediend. Aanvankelijk in gebruik als stalhouderij, met koetsjes en paarden, is de verdieping

bekend geworden als 'de zaal van Altena'. In die zaal werden veel activiteiten gehouden, zoals dansavonden en andere feesten, revues, toneelvoorstellingen etc. Het is later aangekocht door G.J.H. de Rhoter, die garage Van der Horst had overgenomen en zich óók in de stalhouderij vestigde. Dit gebouw is in 1942 voor G.J.H. de Rhoter vervangen door het huidige complex. De stalhouderij is na de oorlog voortgezet door J.C. van Daalen, die na de oorlog in het kader van de Wederopbouw aan de Kuilwee een nieuwe stalhouderij kreeg.

Toen er een reguliere treinverbinding van de Nederlandsche Rhijnspoorweg Mij was gekomen tussen Utrecht en Arnhem, werd voor Rhenen op 2 mei 1876 een vergunning afgegeven voor het onderhouden van een zogenaamde omnibusdienst van Rhenen, via Elst, naar het spoorwegstation aan De Klomp in Veenendaal. Hiermee werd ook post meegenomen.

Een omnibus was een rijtuig voorzien van 8 zitplaatsen, zonder conducteur, bespannen met 1 of meer paarden.

Met betrekking tot deze omnibusdienst werd aan A. van Altena te Rhenen een concessie verleend en tevens een gemeentelijke subsidie groot f 400. Deze omnibusdienst heeft lang bestaan, maar had geen functie meer toen de spoorwegverbinding Amersfoort-Kesteren gereed was gekomen, zoals blijkt uit het volgende bericht uit de Amerongsche Courant:

"Reenen, 22 Februari 1886

De omnibusdienst van hier over Veenendaal naar het station der Nederlandsche Rhijnspoorweg Mij zal den 1 Maart gestaakt worden en wel door het in exploitatie komen der spoorweglijn Amersfoort-Kesteren. De onderneming werd den 17 Mei 1867 door den tegenwoordige ondernemers de Heeren Altena en Baars in het leven geroepen en steeds even uitmuntend geëxploiteerd"

Er is niet veel bekend over hoe deze omnibus, ook wel *glazen wagen* genoemd, er uit heeft gezien. Wel bestaat er nog een foto van een soortgelijk voertuig dat in de buurt van Renswoude heeft gelopen.

Een dergelijk voertuig, met achterdeur, is te zien op een schilderij van E. Stark, vervaardigd einde 19^e eeuw; de erop afgebeelde wagen rijdt hier de Westpoort van Rhenen binnen.

HOTEL HET WAPEN VAN HARDENBROEK

In het kader van de Wederopbouw was er ten behoeve van Hendrik de Roder aan de zuidzijde van de Fred. van de Paltshof een nieuw horecabedrijf als vervanger van het verbrande 'De Koning van Denemarken' ontworpen. Door architect ir. A.M. de Rouville de Meux werd een plan gepresenteerd, maar De Roder vond, zoals we eerder lasen, het nieuwe plan voor hem te groot en te modern en zag ervan af. Hij bleef liever zitten in zijn noodgebouw, bijna tegenover de Veerweg. Het plan aan de Fred. v.d. Paltshof werd doorgezet, nu met een nieuwe eigenaar Hendrik Laheij, die zetbaas was geweest in het hotel onderaan de Greb en al lang een eigen hotel had willen hebben. Hij koos voor de nieuwe naam 'Het

Garage De Rhoter, gevestigd in het zogenaamde Klooster, voorheen behorend bij De Koning van Denemarken (fotocol. H.P. Deys)

Garage De Rhoter na de Wederopbouw (fotocol. H.P. Deys)

De latere locatie van garage De Rhoter aan de Herenstraat, in het pand van Van der Horst, nu Scapino (fotocol. H.P. Deys)

De Koning van Denemarken in de jaren vijftig

Wapen van Hardenbroek, uit respect voor de toenmalige burgemeester G.C. d'Aumale baron van Hardenbroek. Laheij heeft het hotel geëxploiteerd van 1943 tot 1958, waarna het werd verkocht aan C.A.F.M. van Erp. Na een aantal jaren werd het pand verkocht aan Albert Heijn. Tegenwoordig is hier een filiaal van 'Bruna' gevestigd.

Hieronder volgt een overzichtstabel met eigenaren en bewoners van de De Koning van Denemarken, gevolgd door een genealogie van de Rhenense familie De Rhoter/Rooder/Roder met stamreeksen, uitkomend bij de latere uitbater van De Koning van Denemarken Hendrik de Roder, garagehouders De Rhoter en bankdirecteur Philip de Rooder.

GENEALOGIE VAN HET RHENENSE GESLACHT ROTHERT

Met de rubriek *Oude huizen in de Rhenense binnenstad en hun bewoners* willen we naast de geschiedenis van markante huizen tevens genealogische informatie over eigenaren en bewoners voor het voetlicht brengen.

Dit keer betreft het de uit Duitsland afkomstige Rhenense familie **Rother**, ook wel gespeld als De Rhoter, De Rooder of De Roder. Reeds in de zestiende eeuw is het geslacht **Rother** uit Osnabrück naar de Evangelische Lutherse Kirche overgegaan en sindsdien hebben leden daarvan belangrijke functies en ambten zowel op wereldlijk als op kerkelijk terrein, in Duitsland bekleed. Het voert echter te ver om hier nader op in te gaan, hoe interessant ook.

Rond 1770 bevond zich te Rhenen ene **Gerhard Rudolf Rother** als ordinaar ingenieur, sous-luitenant van de vesting Rhenen. Het aantal buitenlandse militairen te Rhenen was groot en velen zijn er blijven wonen na het ontslag van de 'Uytlandische' militairen in 1770. Gerhard Rudolf Rother was aanvankelijk tabaksplanter en later herbergier-stalhouder. Van hem stammen alle Rhenense geslachten af

met de namen De Rhoter, De Rooder en De Roder.

Deze opmerkelijke verschrijvingen hadden in de registers van de Burgerlijke Stand plaats in de 19^e eeuw.

Toch leefde bij de nakomelingen van de Rhenense stamvader het besef dat hun familienaam onjuist geschreven werd, daar de meesten akten ondertekenden met 'De Rhoter', hetgeen het meest lijkt op de oorspronkelijke naam.

In de 60-er jaren van de vorige eeuw stelde de Veenendaalse genealoog en heraldicus Adriaan P. de Kleuver een *Genealogie van het geslacht Rother* op, waarbij tevens een familiewapen werd gepresenteerd. De Kleuver deed veel onderzoek op heraldisch gebied in opdracht

van families te Rhenen en Veenendaal. In geval hij geen familiewapen kon vinden ontwierp hij, tegen betaling uiteraard, familiewapens. Het familiewapen van het geslacht Rother dat hij bij de genealogie plaatste, lijkt veel op dat van de familie **Rothe**, dat beschreven staat in *Armorial Général* van Rietstap en dat voorkomt boven een poortje in Houten.

De Kleuver heeft dit wapen dus niet klakkeloos overgenomen, maar heeft daar een 'eigen draai' aan gegeven. Sindsdien is er door leden van de familie aanvullend genealogisch onderzoek gedaan en is in Duitsland het juiste familiewapen Rother, een springende rode vos, gevonden.

Hieronder volgen de stamreeksen van de drie takken van de familie die te Rhenen voorkomen en die een relatie hebben met de geschiedenis van herberg De Koning van Denemarken en de bijbehorende stalhouderij 'Het Klooster' die hier tegenover stond.

DE RHOTER-DE ROODER-DE Roder

I. Jürgen Friedrich Rotert, geboren in 1688 te Heimke in Pruisen, overleden 3 januari 1732 te Bramsche onder Hannover, zoon van **Johannes Rotert** en **Catharina Jacobs**; hij trouwde in 1721 te Bramsche met **Anna Margaretha Richter (Richtering)**. Uit dit huwelijk 2 kinderen bekend.

II. Hermann Henrich Rother (Rotert), geboren Bramsche 8 maart 1722, overleden Osnabrück 2 februari 1799. Hij trouwde te Osnabrück 2 juli 1746 met **Maria Elisabeth Rodemeister**, geboren te Holzhausen bij Lübbecke in Westfalen 23 juli 1720, overleden Osnabrück 14 februari 1758, dochter van **Adolf Hermann Rodemeister**. Hij was onder andere tabakshandelaar en landbouwer. Hij trouwde voor de tweede maal op 12 juli 1758 te Osnabrück met **Maria Christine Buck**. Uit het eerste huwelijk zijn 4 kinderen

De Dansclub gaf uitvoeringen in 'de zaal van Altena' omstreeks 1938 (fotocol. H.P. Deys)

bekend, waaronder III die volgt. Uit het tweede huwelijk werden nog eens 7 kinderen geboren.

III. Gerhard Rudolph Rother, geb. Osnabrück 1 juni 1755, begraven te Rhenen in de Cunerakerk 14 december 1797 als **Gerad Roode**. Op de afvoeringslijst van 'Uytlandische Militairen' (1777) komt hij voor als **Gerad Rother** van het garnizoen Rhenen. Hij woonde ten tijde van zijn huwelijk te Rhenen, was aanvankelijk werkzaam als tabaksplanter en later als herbergier en stalhouder van een herberg nabij de Westpoort te Rhenen. Hij komt voor op de burgerinschrijvingen te Rhenen. Gehuwd te Rhenen in de Cunerakerk op 8 oktober 1778 met **Neeltje Cornelissen van Dijk**, jongedochter geboren te Achterberg en gedoopt te Rhenen in de Cunerakerk 28 november 1751, overleden te Rhenen 10 mei 1846. Haar overlijdensakte vermeldt haar leeftijd foutief

Persoonsbewijs van Philippus de Rooder, afgegeven te Veenendaal in 1941 (familiearchief De Rooder)

als zijnde 85 jaar en alleen als weduwe van **Jan van Ommeren**, dochter van **Cornelis Dirkse** (of, zoals haar overlijdensakte vermeldt, van **Dirk Cornelissen**) en **Ariaantje Aalberts**.

Zij hertrouwde als weduwe van **Gerrit Rother** te Rhenen in de Cunerakerk 24 november 1802 met **Jan van Ommeren**, die geboren werd in de Marschpolder in het kerspel van Rhenen onder Lienden en gedoopt in de Nederduytsche Hervormde kerk te Lienden 18 januari 1761 en die zoon was van **Jan van Ommeren** en **Stijntje Hasselman**. Zij woonde 1837 te Rhenen en was toen van beroep spinster, zoals blijkt uit de overlijdensakte van haar dochter Jaantje. De huwelijksinschrijving van haar en Jan van Ommeren in het Trouwboek van de Cunerakerk te Rhenen, noemt haar nadrukkelijk **Neeltje Cornelisse van Dijk**. De huwelijksinschrijving in hetzelfde Trouwboek luidt als volgt:

‘Ondertrowd den 9 Ober 1778: **Gerrit Rothe** Jongman geboortig van Osnabruggen woont te Rhenen en **Neeltje Cornelissen**, geboortig te Agterberg en woont te Rhenen. In de marge staat: ‘Getrowt den 8 Ober 1778’.

Uit dit huwelijk 5 kinderen bekend.

VI. Gerrit de Roder, geboren te Rhenen en gedoopt in de Cunerakerk aldaar 11 februari 1798, overlijden niet gevonden; het is niet uitgesloten dat hij door verdrinking in de Rijn om het leven is gekomen en zijn stoffelijk overschot nimmer is gevonden. Hij was posthume zoon van III. In zijn doopschrijving is de vader vermeld als De Roode. Om de verwarring nog groter te maken, die rond de naam Rother te Rhenen ontstond, werden in de geboorteregisters aldaar zijn kinderen met geheel verschillende namen ingeschreven en wel als **DE RHOTER**, die het dichtst komt bij de oorspronkelijke naam, als **DE ROODER** en twee maal als **DE RODER**. Deze namen zijn te Rhenen alle in gebruik gebleven, zodat van dit geslacht drie verschillende schrijfwijzen van de naam bestaan. Gerrit de Roder diende bij huwelijk als flankeur in de Eerste Compagnie van het Eerste Batillon der Vijfde Afdeling Nationale Infanterie. Later volgde hij zijn moeder op als herbergier en nog weer later was hij tabaksplanter en tenslotte rijksveldwachter. Hij huwde te Rhenen op 14 november 1821 **Hendrika van Ommeren**, geboren te Lienden 27 december 1794 en gedoopt in de Nederduytsche Hervormde kerk aldaar 1 februari 1795, overleden te Rhenen 3 december 1872, dochter van **Gijsbert van Ommeren** en van **Hendrika van Beek**. Haar moeder overleed bij haar geboorte in het kraambed. Uit dit huwelijk zijn 8 kinderen bekend.

We vervolgen met drie takken van deze familie uitkomend bij: A. **Hendrik de Roder**, uitbater van De Koning van

Een tableau vivant uitbeeldend 'Het Dubbel Mannenkwartet' van de oratoriumvereniging Euphonia, opgevoerd in de bovenzaal van De Koning van Denemarken in 1933. De deelnemers zijn: op de voorgrond, v.l.n.r., onbekend, Truus Vervat, Riek Vervat, Corrie van Hees. Daarachter v.l.n.r., op de trap Sientje van Dolderen, Gijsje de Kroon, Suus Esbra, Berta de Kroon.

Denemarken, B. **Hendrikus de Rhoter**, garagehouder, en C. **Philippus de Rooder**, bankdirecteur.

TAK A

V. **Adrianus de Roder**, geboren te Rhenen 26 september 1830, overleden te Rhenen 20 januari 1884. Gehuwd te Rhenen 19 juli 1851 met **Johanna van Dijk**, geboren te Amerongen 25 augustus 1828, overleden te Rhenen 8 maart 1915, dochter van **Jan Coenraad van Dijk**, sloopstimmerman, en van **Johanna Catharina Otten**. Haar ouders woonden 1851 te Hardinxveld. Uit dit huwelijk zijn 9 kinderen bekend.

VI. **Jan Hendrik de Roder**, geboren te Rhenen 9 maart 1864, overleden te Amersfoort 25 maart 1947. Hij was sigarenmaker, gehuwd te Rhenen 15 oktober 1884 met **Maria van Ewijk**, geboren te Lienden 21 december 1862, overleden te Rhenen 22 maart 1920, dochter van **Antonie van Ewijk** en **Dirkje van Meerten**. Uit dit huwelijk 13 kinderen bekend.

VII. **Hendrik de Roder**, geboren te Rhenen 31 januari 1891, overleden te Rhenen 8 augustus 1964. Hij was sigarenfabrikant en later hotelier van de historische herberg 'De Koning van Denemarken' te Rhenen. Hij trouwde te Rhenen 27 oktober 1920 met **Cornelia Christina Johanna Geertruida van Noort**, geboren te Rhenen 19 juli 1897, overleden Rhenen 20 oktober 1984, dochter van **Hendrik Pieter van Noort** en **Filippina Gerardina van Meteren**. Uit dit huwelijk zijn 2 kinderen bekend.

TAK B

V. **Gerrit de Rhoter**, geboren te Rhenen 10 januari 1820 en bij opgevolgd huwelijk 14 november 1821 geëcht en erkend, overleden te Rhenen 29 oktober 1888. Hij was tuinman en trouwde te Rhenen 16 december 1843 met **Johanna Philippina Faber**, geboren te Dodewaard 20 april 1819, overleden te Rhenen 3 juni 1867, dochter van **Lambertus Hermanus Faber**, binnenvaartschipper te Dodewaard, en **Gerritje Schuiling**.

Wegens afwezigheid van de vader werd aangifte van haar geboorte gedaan door haar peetooms Johan Georg Faber en Philippus Fredericus Faber, welke laatste vroedmeester te Dodewaard was. Uit dit huwelijk zijn 10 kinderen bekend.

VI. **Gijsbertus Jan Hendrik de Rhoter**, geboren te Rhenen 29 juni 1849, overleden te Rhenen 10 augustus 1936. Hij had een schildersbedrijf annex verhandel. Gehuwd te Lienden 27 februari 1874 met **Gerritje van Meerten**, geboren te Lienden 1 oktober 1852, overleden in het Stads- en Academisch Ziekenhuis te Utrecht 14 september 1926, dochter van **Herbert van Meerten** en **Gerritje van Meerten**. Uit dit huwelijk zijn 11 kinderen bekend.

VII. **Hendrikus de Rhoter**, geboren te Rhenen 2 januari 1881, overleden te Rhenen 8 juli 1960. Hij was huisschilder en winkelier/drogist vóór 1940; hij was tevens vele jaren één der commandanten van het Vrijwillige Brandweercorps te Rhenen. Gehuwd te Rhenen 24 januari 1912 met **Geertruida van Waveren**, geboren te Rhenen 24 juni 1880, overleden te Rhenen 8 november 1959, dochter van **Ernst van Waveren**, koperslager te Rhenen, en **Jannetje Gijsberta Bouman**. Uit dit huwelijk zijn 3 kinderen bekend.

VIII. **Gijsbertus Jan Hendrik de Rhoter**, geboren te Rhenen 10 november 1912, overleden te Rhenen 4 juli 1946. Hij was garagehouder. Gehuwd te Rhenen 26 april 1934 met **Maria Geertruida van der Vliet**, geboren te Rhenen 10 oktober 1913, dochter van **Simon van der Vliet** en **Hendrika Johanna van Laar**. Zij hertrouwde. Uit dit huwelijk 2 kinderen bekend.

XI. **Hendrikus de Rhoter**, geboren te Rhenen 27 september 1936. Hij was eveneens garagehouder. Hij trouwde te Ede 13 december 1963 met **Hendrikje Janny Lagerweij**, geboren Ede 19 februari 1938, overleden Rhenen 12-7-1995, dochter van **Nicolaas Lagerweij** en **Frederica Roseboom**. Uit dit huwelijk 2 kinderen bekend.

TAK C

V. **Geurt de Rooder**, geboren te Rhenen 15 januari 1824, overleden te Rhenen 13 april 1905. Hij was huisknecht bij de familie Sandbrink. Gehuwd te Rhenen 6 januari 1855 met **Arnolda Dirkse**, geboren te Dodewaard 12 februari 1822,

overleden te Rhenen 14 januari 1896, dochter van **Everd Dirkse** en van **Adriana Vink**. Uit dit huwelijk 4 kinderen.

VI. Gerrit de Rooder, geboren te Rhenen 13 april 1855, overleden te Rhenen 30 april 1938. Hij was sigarenmaker. Gehuwd te Rhenen 1 mei 1878 met **Margrieta Johanna Baars**, geboren te Rhenen 6 december 1854, overleden te Rhenen 17 juli 1927, dochter van **Jan Adrianus Baars** en **Gijsberta van Laar**. Uit dit huwelijk 12 kinderen.

VII. Arnoldus de Rooder, geboren te Rhenen 3 januari 1882, overleden 4 juli 1968, begraven te Rhenen.. Hij was sigarenmaker en woonde na zijn pensioen te Veenendaal. Gehuwd te Rhenen 8 december 1909 met **Antonia Cornelia Lammers**, geboren te Rhenen 7 mei 1882, dochter van **Johannes Philippus Lammers** en **Hendrikje Jacoba van de Waal**. Uit dit huwelijk 2 kinderen.

VIII. Philippus de Rooder, geboren te Rhenen 23 januari 1912, overleden 10 juni 1994, gehuwd te Rhenen 4 december 1941 met **Hendrina Everdina van Hees**, geboren te Rhenen 23 september 1913, dochter van **Jan van Hees** en **Geurtje Adriana van Kalkeren**. Uit dit huwelijk 2 kinderen.

Philippus de Rooder was op 15 mei 1930 als jongste bediende begonnen bij de Rotterdamsche Bank Vereniging in Rhenen en werd in 1934 overgeplaatst naar de Rotterdamse Bank in Nijmegen. Na zijn huwelijk in 1941 vertrok hij met zijn vrouw naar Nijmegen om daar te gaan wonen.

Tijdens de oorlog was Philippus de Rooder lid van de Lucht Beschermings Dienst in Nijmegen. Dit gaf hem legitimatie om na spertijd op straat te zijn en zo inlichtingen voor de ondergrondse te vergaren. Als dank voor aan de Nijmeegse gemeenschap bewezen diensten ontving hij na de oorlog van de burgemeester een oorkonde. Per 1 maart 1955 werd hij overgeplaatst naar de Rotterdamse Bank in Culemborg en was daar vanaf 27 oktober werkzaam als directeur. Hij bekleedde daarnaast te Culemborg vele bestuursfuncties. Zo werd hij in 1958 beëdigd tot Protector van het Elisabeth Weeshuis in Culemborg, waarbij hij verantwoordelijk werd voor het beleid van deze 300 jaar oude stichting en de zorg van de wezen.

In 1960 kreeg hij de directie van de bank in Rhenen aangeboden. Zo was hij vanaf 27 oktober tot zijn pensionering in 1977 bij de bank in Rhenen, waar hij ooit begonnen was. De bank heette toen Amro Bank. Ook zijn twee zonen, waaronder medeauteur van dit artikel Arnold de Rooder, werkten in managementposities in het bankwezen.

De andere zoon Jan Gerrit de Rooder heeft na het overlijden van zijn ouders het huis waar ze woonden, Utrechtsestraatweg 66, overgenomen en woont daar nog.

Zeker vermeldenswaard is dat Ph. de Rooder ook te Rhenen de nodige nevenfuncties bekleedde. Zo had hij een belangrijk aandeel in de bouw van het bejaardencentrum De Tollekamp door zitting te nemen in de bouwcommissie, die de plan-

nen ging voorbereiden voor de totstandkoming van een waardig onderdak voor de ouderen in Rhenen. Het nieuwe bejaardencentrum kwam in oktober 1966 gereed. Een knap staaltje van de bouwers was dat, na de sloop van het oude gebouw, het nieuwe centrum reeds een jaar daarna in gebruik kon worden genomen. Ten tijde van de oplevering was Ph. de Rooder secretaris-penningmeester van de Stichting Hervormd Bejaardencentrum De Tollekamp.

De Rotterdamsche Bank te Rhenen, een fraai gebouw volgens de Amsterdamse School-stijl, was bij de beschietingen in de meidagen van 1940 geheel verloren gegaan. Er werd in 1941 ter plekke aan de Herenstraat een nieuw bankgebouw gebouwd.

Later verhuisde de bank, toen ABN AMRO Bank geheten naar een iets westelijker gelegen locatie aan de Herenstraat.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

De geraadpleegde bronnen zijn grotendeels dezelfde als vermeld bij vorige artikelen in de rubriek 'Oude huizen in de Rhenense binnenstad en hun bewoners', verschenen in Oud Rhenen in de periode 2012-2017.

Belangrijke bronnen met informatie over eigenaars en bewoners van de huizen vormen ook dit keer weer vooral de transporten voor het gerecht van Rhenen, notariële archieven, Doop- Trouw- en Begraafboeken Rhenen en Bevolkings- en Burgerlijke Stand-registers van Rhenen vanaf 1812-1920. Deze bronnen kunnen alle worden geraadpleegd in het Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht (RHCZOU), Archieftoegangen No.'s 63, 66 en 152.

Overige geraadpleegde bronnen zijn o.a.:

W. van Iterson, *De Stad Rhenen* (Assen 1960).

A.P. de Kleuver, *Genealogie van het geslacht Rothert – Oorspronkelijk te Osnabrück, later te Rhenen als De Rhoter, De Rooder en de Roder* (Gemeente Archief Veenendaal).

A.J. de Jong, *Familiewapens in Zuidoost Utrecht* (Voorthuizen 2015; zie pagina 115 voor het familiewapen Rothe te Houten).

Deutsches Geschlechterbuch, Band 108 (1940) (Westfälisches Geschlechterbuch Band 1), p.347-360 en p.605-615; hierin uitgebreide informatie over de oorsprong van de Duitse familie Rothert, met familiewapen.

Dossier met gegevens over de familie De Rooder, aangereikt door A.Ph. de Rooder te Driebergen. Hierin tevens veel gegevens over prominente leden van de familie Rothert in Duitsland. Nadere informatie hierover kan ingewonnen worden bij A.Ph. de Rooder.

Culemborgsche Courant, 99ste Jaargang, 19 september 1958, over benoeming van Ph. De Rooder tot Protector Elisabeth Weeshuis te Culemborg.

Utrechts Nieuwsblad, 9 maart 1966, over de bouw van Bejaardencentrum De Tollekamp.

Krant De Vallei, 51ste Jaargang, 28 januari 1977 en Rhenense- Betuwse Courant, 3 februari 1977, over carrière en pensionering van de Rhenense bankdirecteur Ph. De Rooder.

H.P. Deys, *Achter Bergen Rijn – Over boeren, burgers en buitenlui in Rhenen* (Rhenen 1981); zie p. 234 voor silhouetten van bekende Rhenenaren. H.P. Deys, eigen fotocollectie Rhenen en databases met betrekking tot Bevolkingsregister, Burgerlijke stand, Kadastrale gegevens (leggers en hulppakketten), Bouwvergunningen en Hinderwetvergunningen, etc. De afkorting ABR720 duidt op de desbetreffende afbeelding in dit boek.

A.J. de Jong en H.P. Rozema, *De Posthistorie van Rhenen Elst en Veenendaal, Historische Heuvelrug-Reeks No. 2, Voorthuizen Rhenen*, 1989, p. 76 en 77.

TABEL MET LIJST VAN EIGENAREN EN BEWONERS VAN DE KONING VAN DENEMARKEN NA 1800

Periode	Kadaster	Eigenaar	Adres	Bewoner	beroep	bijzonderheden
1801	-	Wed. Jan Mol	Koning van Denemarken	Pieter Leliveld Geurt van Tuijl	-	De herberg De Koning van Denemarken
1805	-	-	-	Geurt van Tuijl	-	-
1809				Geurt van Tuijl g/m Aartje Vonk		
1812			Heerenstraat 12	Geurt van Tuijl		
1813				Aalbert van Dolderen	landbouwer	
1830	F276	Thuijl	Koning van Denemarken	Geurt van Thuijl Pieter Lelieveld	croeghouder, tapper	'een armoedig huisgezin'
1840	F276	Willem van Dolderen wedn.	Heerenstraat 12	W. van Dolderen wedn. Aalbert van Dolderen g/m Aaltje Berkhorst	landbouwer > herbergier, logementhouder	
1850	F276	Aaltje van Berkhorst wed. van Albert van Dolderen 1852> Aartje van Dolderen	Heerenstraat 12 -> 3	Albertus van Altena trouwt 1855 met Aartje van Dolderen	kastelein	Aartje is in 1852 nog minderjarig, trouwt 1855
1862	F276	Aaltje van Berkhorst wed. van Albert van Dolderen	Heerenstraat A 3	Albertus van Altena g/m Aartje van Dolderen Zoon Bartholomeus	logementhouder	De stalling a/d overkant komt erbij
1890	F276	Albertus van Altena	Heerenstraat A 3 > A 33	Albertus van Altena g/m Aartje van Dolderen Zoon Bartholomeus	logementhouder	
1908	F747 + F1104	Van Altena Bernardina C.A. en Bartholomeus	-	Bartholomeus	logementhouder	
1929	F747 + F1104	J.J. en W.J. Storm	-	-	-	
1931	F747 + F1104	Cornelis Jan Hoiting	-	-	Hoiting is hotelhouder	In 1933 veiling
1933	F747 + F1157	Dirk Wijnand v. Voorthuijsen	Heerenstraat 33	-	hotelhouder	In 1937 is er een overdekte schietbaan aangebouwd
1938	F1162	Aart Udo; wed. Geertruida Udo-Stam	F. v.d. Paltshof 7	-	Aart was koffiehuishouder	
1938	F1162	Hendrik G.H. van Schuppen	-	-	fabrikant, koopman	
1939 1940	F1162 verwoest	Hendrik de Roder onteigend (Rhenen)	-	-	koffiehuishouder	In mei 1940 verwoest